

ööMalmö Högskola

IMER

Kommunikativ svenska 61 -90p.

ht. 2007

Hybriditet inom Paul Austers författarskap

Jonas Nilsson

Handledare; Cecilia Hansson

Abstract

Jag har i denna uppsats sammanfogat två litterära teorier genom att använda ett väletablerat begrepp, hybriditet, inom den ena teoribildningen, postkolonialism, på en annan teoribildning, postmodernism. Under arbetet med uppsatsen har jag brottas med en enhetlig definition av hybriditetsbegreppet men insett att en sådan inte existerar, jag har därför citerat vad ledande teoretiker på området har skrivit om begreppet och sedan försökt hitta beröringspunkter för att kunna skapa en enhetlig definition. Jag har presenterat denna, personliga definition av begreppet i uppsatsen. I uppsatsen har jag påvisat hur olika forskningsdiscipliner ser på hybriditetsbegreppet och via ett annat etablerat begrepp inom sociologin, flanören, har jag gett ett exempel på hur postkolonial litteraturteori och postmodern litteraturteori kan överbryggas. Jag har också skapat ett nytt begrepp för att underlätta överbryggandet av gapet mellan postmodern litteraturteori och postkolonial litteraturteori i uppsatsen, den hybride flanören.

Innehållsförteckning

Innehåll och frågeställningar

4

Metod

8

Analys

8

Stad av glas

8

Illusionernas bok

11

Dårskaper i Brooklyn

15

Diskussion

19

Sammanfattning

21

Litteraturförteckning

22

Referenslitteratur

22

Inledning och frågeställningar

Bakgrunden till denna uppsats är min nyfikenhet på den postmoderne författaren Paul Auster och genren postkolonialism inom den moderna litteraturen. Auster skriver en hel del om identitetsbegreppet i sina verk, emellertid förekommer identitetsskildringar även inom genren postkolonialism. Går det att hävda att Auster, som skildrare av identitet i sina verk, likaväl kan tillskrivas epitetet postkolonial författare såväl som postmodern? Är det iså fall möjligt att använda det postkoloniala hybriditetsbegreppet på Austers författarskap för att påvisa detta? Om så är fallet menar jag att Auster även har en postkolonial genretillhörighet såväl som en postmodern inom litteraturen. Vad är då hybriditet inom litteraturen och hur definieras det?

En förenklad definition av hybriditet baserad på postkolonial litteraturteori kan här vara betydelsefull. Hybriditet är, som jag uppfattar det, att vara förankrad i två kulturer samtidigt och att känna eller inte känna tillhörighet till dem båda. Till exempel betrakta följande påståenden, påstående A: Jag känner mig som både svensk och fransk. Påstående B: Jag känner mig inte som svensk enbart fransk. Det vill säga person A räknar sig som både svensk och fransk ur ett kulturellt perspektiv medan person B räknar sig mer hemmahörande i den franska kulturen. En förenklad definition från den engelska versionen av wikipedia kan här också vara hjälpsam.

”**Hybridity** refers in its most basic sense to mixture. The term originates from **biology** and was subsequently employed in linguistics and in racial theory in the nineteenth century. Its contemporary uses are scattered across numerous academic disciplines and is salient in **popular culture**.”

(<http://en.wikipedia.org/wiki/Hybridity>)

Inom postkolonial litteraturteori räknas endast immigranter av något slag som ingående i hybriditetsbegreppet. Något som jag i denna uppsats vill ändra på. Jag vill således i viss mån utvidga och omdefiniera begreppet, hybriditet. Att ringa in och definiera den så kallade etablerade definitionen av hybriditet, vetenskapligt, är dock i sig komplicerat. Begreppet är vidsträckt och etablerat inom olika forskningsdiscipliner. Det faktum har Robert J.C. Young behandlat förmånligt i sin bok *Colonial Desire; Hybridity in Theory, Culture and Race* (1995). Young utreder begreppet inom så vitt skilda discipliner som biologi, lingvistik samt politik. Vad han

emellertid alltid har i fokus är begreppets rasistiska historia och undertoner. Young erbjuder vad som närmast kan betecknas som en universal och närmast poetisk definition av begreppet.

At its simplest hybridity, however, implies a disruption and forcing together of any unlike living things, grafting a vine or a rose on to a different root stock, making difference into sameness. Hybridity is a making one of two distinct things, so that it becomes impossible for the eye to detect the hybridity of a geranium or a rose. Nevertheless, the rose exists, like the vine, only in so far as it is grafted onto the different stock. (Young 1995:26)

Young vidareutvecklare sin definition av begreppet och erkänner att det är mer komplicerat än vad som jag ovan återgett. Young tycks hävda att likväl som sammanfogningen är stark är dock sammanfogningspunkten på en rose eller vinranka också dess svagaste punkt.

Hybridity thus makes difference into sameness, and sameness into difference, but in a way that makes the same no longer the same, the different no longer simply different. In that sense it operates according to the form of... breaking and joining at the same time, in the same place: difference and sameness in an apparently impossible simultaneity. (Young 1995:26)

Så långt har jag definierat hybriditet på ett övergripande plan och utrett Youngs universiella syn på begreppet. Hybriditet tycks så här långt vara ett begrepp utanför människan, ett begrepp som människan föds in i, antingen är människan en hybrid eller inte. Dock skulle Youngs definition med lite fantasi, hävdar jag, även kunna appliceras på människans inre känsloliv. Youngs metafor tycks hävda människans förmåga till att känna tillhörighet och samtidigt inte tillhöra. Att vara hel genom sina olika sammanfogningar samtidigt som det är dessa sammanfogningar som delar enheten, det vill säga individen. Hur hybriditet definieras inom litteraturen och den postkoloniala litteraturteorin är dock av större betydelse för vidare resonemang, således går jag nu från Youngs övergripande perspektiv till ett mer litterärt perspektiv.

I boken *Beiginning postcolonialism* (2000) omnämner John Mcleod hybriditet på följande sätt: "Hybrid identities are never total and complete in themselves, like

orderly pathways built from crazy -paving. Instead, they remain perpetually in motion, pursuing errant and unpredictable routes, open to change and reinscription.” (McLeod 2000:219) Genom denna beskrivning av hybriditet får läsaren en inblick i att hybriditet även står att finna inom människan och starkt förknippat med människans identitet. Hybriditet står alltså att finna inom människan och dess uttryck är ett av ständig rörelse och förändring, ett aldrig upphörande av sökande efter okända rutter. Det är just detta som jag uppfattar som essensen i hybriditetsbegreppet och som gör att begreppet förflyttar sig från att vara ett begrepp inom postkolonial litteraturteori till att också vara ett begrepp inom den postmoderna. Det främsta författarskapen inom postmodernismen är Paul Austers och i hans verk träffar man mer än sällan på karaktärer med hybrida drag. Karaktärer som ständigt är i rörelse, föränderliga och sökande efter sammanfogningspunkten, den punkt där allt får en självklar mening. För att få en slutgiltig definition av hybriditet går jag till en av de teoretiker som myntat begreppet, Homi K. Bhabha. I sin bok *The Location of Culture* (1994) talar Bhabha återkommande om hybriditet som ett tillstånd av ”in-between” det vill säga mittemellan (min översättning), en längre definition efterföljs en diskussion om Nadine Gordimers författarskap.

”...represent a hybridity, a difference 'within', a subject that inhabits the rim of an 'in-between' reality. And the inscription of this borderline existence inhabits a stillness of time and a strangeness of framing that creates the discursive 'image' at the crossroads of history and literature, bridging the home and the world.” (Bhabha 1994:19)

Bhabha tycks anse att det finns en stillhet till det hybrida tillståndet, att vid gränsen mellan två eller flera världar står tiden stilla. Denna åsikt har jag inte funnit hos någon annan teoretiker, dessa anser att det är vid denna gräns som rörelsen är som störst. Bhabha tycks också mena att det finns en bro mellan två världar hemmet och världen, en sammanfogningspunkt.

För att sammanfoga Paul Auster och postmodernismen med postkolonialismen vänder jag mig till en annan disciplin, nämligen sociologin. Beakta följande citat hämtat ur Thomas Johanssons bok *Socialpsykologi; moderna teorier och perspektiv* (1999). ”Flanören befinner sig mitt i modernitetens malström. Han ger sig hän åt det rus han

finner i massan och i sitt eget planlösa sökande efter något han inte ens vet vad det är.”(Johansson 1999:67). Johansson refererar till teoretikern Walter Benjamin och återberättar de olika identiteter som återfinns i det moderna samhället, där alltså flanören är en. Flanörkaraktären återkommer ständigt i Auster verk och Johanssons återgivning av Benjamins tankar om flanören stämmer väl överens med McLeods (2000) benämning av hybrida identiteter. Flanören, ständigt i rörelse sökande efter en rutt denne inte känner till. Walter Benjamin skriver följande om sin flanör, att jämföra med Bhabhas (1994) definition av hybriditet.

”Gatan leder flanören tillbaka till en svunnen tid. Den leder nedåt, om inte till mödrarna så dock in i en förgången tid, som bara är desto mer trollbindande därför att den inte är hans egen privata. Likväl tillhör detta förflutna alltid en barndomstid. Men varför skulle det vara hans eget livs förflutna? När han går över asfalten får hans steg en märklig resonans. Gasljuset som strålar ner på gatstenarna kastar ett tveetydigt ljus på denna dubbelbottnade mark.” (Benjamin 1990:344)

Benjamin tycks tala om en form av ambivalens som återfinns inom den som kallas hybrid men som tidigare nämnts talar Benjamin om flanören utifrån ett modernistiskt /postmodernistiskt perspektiv. Han är inte medveten om att den ambivalens flanören känner väl överensstämmer med den ambivalens den person som brukar kallas hybrid känner. Således är hybriditet som begrepp i allra högsta grad ett begrepp som kan skapa ett ambivalent förhållningssätt till tillvaron. Denna ambivalens finns väldokumenterad inom postmodern litteraturteori och i synnerhet hos Auster. En intressant reflektion i sammanhanget är att både Bhabha (1994) och Young (1995) samt Benjamin (1990) tycks tala om olika alternativa rutter, vägar och om delning. De talar vidare om vad som kan uppfattas som flytande gränser inom tid och rum.

För att avsluta diskussionen om hybriditet, citerar jag den antropologiska artikeln *Special field of anthropology, The study of ethnicity, minority groups, and identity* ur Encyclopedia Britannica. Beakta hur nära denna definition kommer den första övergripande definitionen av Young men också övriga citerade teoretiker, beakta i synnerhet användandet av ordet *seamless*, sömlös (min översättning) i reaktion till Youngs beskrivning om sammanfogningspunkten.

“hybridity”—the dissolution of rigid cultural boundaries between groups hitherto perceived as separate,

the intermixture of various identities, in effect the dissolution of identities themselves. Much anthropology in this field demonstrates how identities have been and are invented and reinvented for political and other purposes, out of disparate historical and cultural experiences. Other studies have repeatedly shown that—contrary to a group's self-representation and assertion of an identity—identities are riven with contradictions and are not to be understood as seamlessly unified comprehensive cultural entities.”

(<http://www.britannica.com/eb/article-236862/anthropology>)

Hybriditet är sålunda ett komplicerat begrepp och i de flesta teoretikers ögon ett rörligt begrepp. Olika teoretiker tycks tala om samma fenomen men kan inte enas kring en definition. Detta hänger bland annat givetvis samman med att de härör från olika forskningsdiscipliner. Vad teoretikerna emellertid tycks vara ense om är att identiteten hybrid handlar om en delning av något slag mellan olika världar utanför såväl som inom individen. Den som kan kallas hybrid upplever också, en sorts ambivalens inför sin hybriditet och de rutter som står hybriderna bi. Får man tro de flesta teoretiker är hybriditet en identitet alternativt ett tillstånd som ständigt är i rörelse och förändras. Inom Austers författarskap återfinns denna delning mellan världar, utanför och inom karaktärerna. Dessutom tycks Austers karaktärer ständigt uppleva eller söka en ambivalent identitet. Austers karaktärer bär således hybridens drag och flanerar genom den postmoderna tillvaron med hybridens sinnesstämning. Austers karaktärer är hybrider som flanerar och häpnar och förundras inför de världar som den möter och inträder i. Austers karaktärer är ständigt på gränsen mellan världar och sålunda står den postkoloniala begreppsvärlden och den postmoderna begreppsvärlden nära varandra i Austers författarskap. Härfter kommer hybriditet kopplas direkt till Austers verk för att åskådliggöra hur denne använder begreppet i sin litterära gärning, medvetet eller omedvetet.

Metod

För att närma mig hybriditet inom Austers verk har jag hermeneutiskt närläst tre av Austers verk. *Stad av glas* (1985) ur genombrottsromanen *New York Trilogin* från 1986, *Illusionernas bok* och *Dårskaper i Brooklyn*, båda utkomna på senare år, 2002 respektive 2005. Utgåvorna är från Månocket och översättningarna är av Ulla Roseen, *Stad av glas*, *Illusionernas bok* och Ola Klingberg, *Dårskaper i Brooklyn*. I

min analys kommer jag referera valda delar av dessa böcker och vid behov citera dem. Jag kommer också att återknyta till min definition av hybriditet och de teoretikers definition som jag har nämnt. Analysen består således av kommentarer till det refererade materialet som anknyts till begreppet hybrid.

Analys

Stad av glas

I *Stad av glas* väcks dektektivförfattaren Quinn mit i natten av ett telefonsamtal, någon vill tala med dektektiven Paul Auster. Quinn som lever ett väl inrutat liv försöker till en början förklara att Auster inte är han men när den viskande rösten i andra änden envisas, påtar Quinn sig fallet och därmed också Austers identitet. Fallet visar sig vara en skuggning av en nyligen frisläppt person från fängelset, Peter Stillmann. Mannen som lejt Quinn är dennes son med samma namn. Peter Stillmann höll sin son inspärrad under nio år i ett kallt mörkt rum för att utföra ett skrämmande experiment. Sonen har av denna anledning fått grava men och är vettskrämd för att fadern ska spärra in honom igen. Fallet tycks enkelt, håll reda på fadern och förvarna sonen om det verkar som om denne är ute efter honom. Men är det det fallet egentligen handlar om? Quinn kommer allt närmare fadern som tycks planlöst vandra omkring i staden. Quinn tycks alltmer överta identiteten av föremålet för hans skuggning samtidigt som han också succesivt övertar Austers identitet. Vem är Quinn egentligen? Vet han själv det? Likt personen som kan kallas hybrid kastas Quinn mellan olika identiteter, självpåtagna samt identiteter som återspeglas ofrivilligt i honom. Tills det att historien når ett katastrofalt klimax.

Redan i inledningen av romanen etablerar Auster ett hybridiskt tillstånd hos sin huvudkaraktär Quinn. Auster låter en felringning skapa en andra identitet till hans huvudkaraktär. Genom samtalet som påföljer felringningen blir författaren Quinn dektektiven Paul Auster. Hädanefter kommer Quinn vandra mellan identiteter. Den första övningen Quinn får som sin nya identitet är när han ska träffa sin klient Peter Stillman. Quinn antar sin andra nyfunna identitet när han kliver över tröskeln hos Stillman. Stillman i sig representerar en delning då han delar namn med sin fader. Läsaren får snabbt klart för sig att en annan värld råder hos Stillman, stillheten hos

Stillman är oroväckande trots att Quinn i sin identitet som författare lever ett stillsamt inrutat liv står tiden i det närmaste stilla hos Stillman. Quinn har gjort en resa i tid och intagit ett nytt rum genom att anta en annans identitet, detektiven Austers. Medvetet eller omedvetet har Quinn också sökt detta hybrida tillstånd för att bryta den tristess han upplever i sin identitet som Quinn. Beslutet att slutligen anta Austers identitet är trots detta inte lätt för Quinn han inser att det kommer att få återverkningar, inför mötet med Stillman upplever Quinn vad som kan beskrivas som hybridens ambivalens. ”Inte förrän han stod med handen på dörrvredet började han misstänka vad det var han höll på med. ”Det verkar som om jag var på väg ut”, sa han för sig själv. ’Men om jag är på väg ut – vart är jag då på väg?’” (Auster 1986:20).

Det är under mötet med Stillman som Auster låter Quinn anta detektivens personlighet. Till en början känner sig Quinn illa till mods i sin nya identitet, men allteftersom mötet fortlöper inser han vad som förväntas av honom och agerar i enlighet med dessa förväntningar. På detta vis övervinner han den ambivalens han inledningsvis känt. Senare går Quinn så upp i sin nya identitet att han rekognoscerar tågstationen dit föremålet för hans detektivarbete ska anlända, Peter Stillmans far Peter Stillman. Densamme följer Quinn sedan efter på hans ostrukturerade promenader i New York. I sin röda anteckningsbok antecknar Quinn allt som han upplever som Stillmans skugga och således också hans identitet som detektiv. Stillman uppfattar Quinn som kufisk och obehaglig han finner dock tröst i att likt Quinn Stillman också bär ett rött anteckningsblock. Stillman går i Quinns tycke onaturligt långsamt men allteftersom anpassar Quinn sin steglängd och rytm till Stillmans. Quinn går långsamt in i Stillmans identitet och ytterligare en delning av självet är nödvändig. Quinn står inför vad Bhabha (1994) skulle kalla ”a cross -road”. Quinn är nu tre, författaren Quinn, detektiven Auster och Stillmans skugga. Finns det en möjlighet till sammanfogning mellan Quinns identiteter, en sammansmältning eller är han dömd likt hybriden att leva ”in -between” och i ambivalens?

Ambivalens infinner sig och slitningarna mellan de olika identiteterna blir så småningom allt större, det vill säga, identiteterna är föränderliga. Auster låter det planlösa flanerandet bli ett bot för den ökade ambivalens Quinn känner. Quinn

berusas av gatans rus som Johansson skulle säga. ”Genom att använda den planlösa förflyttningen som en ut-och-Invändningsteknik kunde han under sina bästa dagar vända det yttre inåt och på så sätt ta herravälde över sitt eget inre.” (Auster 1986:92). Stundom påminns Quinn dock om att han inte är detektiv och endast imiterar en sådan. Så småningom finner Quinn det nödvändigt att konfrontera Stillman, han identifierar sig då som Quinn och inte Auster. Quinn skyddar sin alternativa identitet och låter hybriditeten kvarstå. Stillman omnämner honom vid detta tillfälle som främmande. I Quinns medvetande stämmer denna utsaga, han är lika främmande för sig själv som han är för Stillman. Quinn inser nödvändigheten i att uppsöka den riktige Auster för att komma till rätta med sin identitet.

Till sin stora förvåning är Auster inte detektiv utan likt han själv författare. I mötet med Auster återupptar Quinn sin ursprungliga identitet som författaren Quinn och känner en kamratskap med Auster. Quinn går ännu en gång mellan identiteter. I sin lättnad att upptäcka att Auster inte är detektiv avslöjar Quinn allt han upplevt för sin kollega. Deras liv tycks likna varann med det undantaget att Auster har fru och barn som Quinn en gång förlorat. Quinn blir förtjust i Austers fru och barn. Han är Paul Auster och följdaktningsvis är de hans. Quinn måste påminna sig om att han är Quinn för att inte gå förlorad. Presenterad för Austers fru och barn upphör för ett ögonblick tid och rum för Quinn, identiteter sammansmälter och han är Auster. Inte Auster författaren utan Auster detektiven med fru och barn. För ett kort ögonblick har Quinn befunnit sig ”in-between” identiteter, de har upphört och sammansmält och upplösts igen. Sammanfogningspunkten är också hybridens svagaste punkt i enlighet med Youngs (1995) terminologi.

Quinn kastar sig nu hejdlöst in i sin identitet som detektiven Auster. Quinns verkliga och ursprungliga identitet som författaren Quinn glöms bort. Efter många månader väcks Quinn ur sin detektividentitet av ingen mindre än Auster. Ännu en gång är det ett telefonsamtal som omkullkastar Quinns identiteter. Via telefon låter Auster meddela att Stillman är död, han har tagit sitt liv ett par månader tidigare således är Quinns uppdrag över, men vem är det då som Quinn agerat skugga åt? Till sin stora förskräckelse har också Quinns uppdragsgivare försvunnit, det finns ingen Peter

Stillman. Quinn är nu hänvisad till sitt gamla liv som han motvilligt och med stor ambivalens försöker återgå till. Det gamla livet och den ursprungliga identiteten finns dock inte längre. Någon annan har flyttat in i hans lägenhet, intagit hans rum i tiden och hans ägodelar har spritts för vinden. Quinn finns inte kvar. Slutligen har Quinn permanent hamnat "in-between". Han befinner sig i ett ingemansland, vart skall han gå och vad ska han göra, vilken identitet ska han anta. Långsamt dras Quinn till Stillman den äldre och dennes lägenhet. Quinn flyttar in i det innersta och minsta rummet. Här bor han naken med sitt röda anteckningsblock aldrig nyfiken på världen utanför. Som genom ett mirakel dyker mat upp och när han inte äter eller skriver i sitt röda anteckningsblock sover Quinn, det finns inget annat att göra. Quinn har i romanens slutfas blivit Peter Stillman den yngre, ännu en identitet men denna gång finns ingen ambivalens och Quinn genomgår ingen delning av självet eftersom självet inte längre finns.

Illusionernas bok

I *Illusionernas bok* skildras en mans liv efter det att hans familj omkommit i en flygolycka. David Zimmer går in i en depression som succesivt blir allt värre då alkoholen inträder i hans liv. Sedan vänder plötsligt Davids liv. En kväll framför TV:n upplever han något för första gången på länge, ett klipp från en stumfilm får honom att skrattar. David fascinerar av skaparen av stumfilmen, Hector Mann och gör allt för att hitta denna man som spårlöst försvunnit. David samlar till sist så mycket material om sin hjälte att han skriver en bok om honom och det är då det händer, Hector Mann hör av sig till David. Huvudkaraktären David får genom sitt engagemang i Hector Mann nytt hopp om ett nytt liv och inser att människan lever många liv som följer på varandra. Det är under tillägnandet av denna insikt som David upplever händelser som kan liknas med hybriditetsbegreppet. David vandrar in, eller om man så vill flanerar in, i nya världar med nya kulturer för att nå en större insikt om sig själv. Läggs också märke till hur Austers resonemang om liv som följer på varandra sammanfaller med McLeods (2000) tankar om hybriditetsbegreppet som ständigt i rörelse och föränderligt.

I romanen skapar Auster med hjälp av ett stort trauma ett behov hos sin huvudkaraktär

David Zimmer, av en ny identitet då den gamla dör i en flygolycka. Vägen till denna identitet är inte lätt, den är kantad av motgångar och andra identiteter. Davids familj omkommer och han blir ensam kvar. David befinner sig emellan identiteter ("in-between") och den identitet han slutligen tilldelas och tvingas anta är av överlevaren. Överlevarens identitet plågar David och han framstår som närmast apatisk för sin omgivning. Så en kväll väcks han ur sin apati och sitt stillastående tillstånd, hybridens tillstånd av stillhet som Bhabha talar om, av en stumfilmsskådespelare som får honom att skratta. David fascineras av den lättsamme lille skådespelaren och hans lustiga manér och mustacher. Vem är den här lustige lille mannen?

Med frenesi djupdyker David in i stumfilmsskådespelarens identitet, Hector Mann och läser allt material som finns om honom och ser alla hans filmer. Hector i sig är en gåta han syns aldrig utan sin mustach eller sin vita kostym. I intervjuer tycks han alltid säga det som förväntas av honom till reportrarna. David vill komma närmare den riktige Hector Mann, men Hector är försvunnen sedan det sena 1920 -talet. Hollywood spekulerade då i hans död men har sedan länge glömt honom, den allmänna uppfattningen var att Hector tagit livet av sig eller blivit mördad. Emellertid stod Hector på toppen av sin karriär, varför ta livet av sig eller försvinna då? Denna vetskap ökar David fascination och han etablerar en identitet vid sidan av överlevarens, en identitet som går ut på att lösa mysteriet Hector Mann. Det är mellan dessa identiteter han sedan en tid färdas. David är å ena sidan den förtvivlade överlevaren som gör allt för att minnas sin familj och ha dem nära sig, bland annat sover han i sin sons säng, å andra sidan är han den som med frenesi letar efter Hector. Överlevarens identitet är en av smärta och ifrågasättande ambivalens och den andre en identitet baserad på arbete. Ett arbetet som till sist inte kan störa David tillräckligt för att han ska kunna glömma sin andra identitet, vid dessa tillfällen tar han till alkohol. David inser att det ända som stör honom tillräckligt för att kunna glömma sin identitet som överlevare är än mer arbete.

Efter en tid i isolering inser David att han måste umgås med människor igen, men hans vänner ser endast överlevaren i honom, en identitet som han envetet försökt uttradera. Det hela leder till att David får ett utbrott på en fest och klassas som labil.

David isolerar sig igen och flyttar till en ödslig plats helt utan mänsklig kontakt. Han har vid det här laget använt allt material han hittat om Hector till att skriva en bok om honom och också fått klart för sig att Hector lever om än knappt. Hector är döende. David skriver ett brev till Hectors fru där han uttrycker sin önskan att få träffa Hector men svar uteblir. Abrupt utan klarhet avslutas Davids identitet som sökare efter Hector och utan detta arbete försjunkar David i sin identitet som överlevare. Någon annan identitet måste fylla tomrummet, ta denna identitets plats. En eftermiddag presenterar sig en sådan identitet av en slump och av en insikt som når Davids medvetna. David avbryter en dag sina invanda rutiner och går på bio och därefter flanerar han kring i staden utan mål för sin vandring. Mot kvällen väcks han ur sin nyfunna identitet och skyndar hem till den gamla och bekanta identiteten som trofast väntar på att återupptas. Flanöridentiteten har dock givet David någonting. För David kändes det bekant att vara biobesökaren, något familjärt. Det hela var en återupplevelse av att vara familjefar igen, en länk tillbaka till hans förflutna. Mina tankar går till Bejamins (1990) flanör men Davids identitet är mer komplicerad, han är en hybrid flanör som inte bara rusas av de tillfälliga mötena på stadens gator utan går in i identiteter och mellan dem.

Så en dag gör Alma entré i Davids liv, barnet till en av Hectors gamla medarbetare. David och Alma är varandras gelikar. De är båda skadade och ses också så av sin omvärld. David själsligen genom fruns och barnens död och Alma fysiskt genom ett stort födelsemärke i ansiktet. Ett födelsemärke som både gör Alma skygg men oförmögen att gömma sig. Hennes själlsliv är hybridens själlsliv, en både och tillvaro. Av denna anledning ser inte Alma David som överlevaren. David å sin sida ser Alma som en frände som det går att samtala med och han uppslukas av Almas person. I detta läge påminner Auster sin läsare om namnet Almas betydelse, femininum av almus, det vill säga, näringsrik. Alma är näringsrik för David som lämnar sin identitet som överlevare och ger sig in i en ny värld med Alma som sin guide. David glömmer de lugnande tabletter och den alkohol som varit förknippad med hans identitet och stiger ombord på ett flygplan för första gången sedan olyckan för att träffa Hector innan han dör.

Även om David gått villigt in i sin nya identitet är upprottet från den gamla våldsamt när Almas motiv för att hämta David till Hectors ranch i New Mexiko går upp för David. Hector har i sitt testamente gjort klart att alla hans glömda filmer ska brännas tjugofyra timmar efter att han avlidit. Kanske kan David påverka Hector så att han ändrar sitt testamente. När David inte vill följa med, David har en gång blivit nekad som han uppfattar det att träffa Hector och vill inte uppleva besvikelsen igen, tar Alma till drastiska metoder. Hon håller en pistol mot David, David övermannar dock Alma och håller pistolen mot sitt eget huvud och trycker av. Lyckligtvis är säkerhetspärren på och David överlever igen men han har nu en gång för alla gjort upp med sin överlevandidentitet och är inte rädd att gå vidare. Han har överlevt överlevandidentiteten. Således lämnar David sin isolering och färdas till ett nytt rum, New Mexico och en ny tid och en ny identitet. Färden som äger rum i ett flygplan kan ses som Davids färd "in-between" identiteter.

Auster låter i detta skeende i romanen Alma återberätta Hectors liv för David. Läsaren färdas mellan tid och rum. David får av Alma veta de saknade pusselbitarna ur Hectors liv och därigenom får David en förklaring till varför Hector försvann så plötsligt. Efter ett svartjokedrama mellan två älskarinnor blir den ena genom en olyckshändelse skjuten till döds. Rädd för att bli anklagad för mord flyr Hector. Genom denna flykt blir Hector tvungen att anta en ny identitet. Hector tar namnet Herman Loesser. "Han var själv Herr Mann, eller hur? Om han började kalla sig Herman skulle han kunna ändra sin identitet utan att helt och hållet ge upp sin gamla. Det var det viktigaste: att radera ut sig själv inför andra men att själv hålla i minnet vem han var. Inte därför att han ville det, men just därför att han inte ville."(Auster 2002:174). Föremålet för Davids beundran är i stor utsträckning sinnebilden för hybriden. Hector är immigranten från Sydamerika som gjort sig ett namn i Amerika. Han står med en fot i vardera värld och befinner sig mittemellan kulturer. Hector plågas inledningsvis av en brytning som låter som han just stigit av båten men som tack vare stumfilmen kan överbrygga denna brist på språk och bli stumfilmsstjärna. Stumfilmen blir den bro som överbryggar hybriden Hectors två världar. Auster målar här upp myten om den amerikanska drömmen och sönder den sedan helt och hållet. Däremot möjliggör Auster också här för en reflektion om hybriditet som han som författare troligen är omedveten om. Denna reflektion blir än mer påtaglig lite längre

fram i Austers roman.

Hector plågas till den grad av minnet av sin döda älskarinna att han söker upp hennes familj i Spokane och tar där arbete i familjens sportbutik. Hybriden Hector gör här en geografisk resa och får på köpet en utvidgning mellan sina båda identiteter när identiteten Herman Loesser fördjupas. Väl hemmastad blir Hector förälskad i familjens yngsta syster, Nora. Nora blir samma förtrogne som Alma blivit för David. För ett ögonblick låter Auster tid och rum upphävas och Davids och Hectors liv blir ett och detsamma. Nora lär Hector det engelska språkets nyanser och hur det ska uttalas, plötsligt utvecklas hybriden Hector via språkets försorg och integreras i sin nya identitet och sin nya värld. Om stumfilmen var en repbro till den nya världen är Nora och tillgången till språket en bro i järn. Även om Auster aldrig antyder att Hector är en hybrid kan den som är invigd i hybriditetsbegreppet se likheter mellan hybriden och Hector. Sedan förtydligas detta sammanhang än mer när Hector gör en reflektion och tankarna går till klassiska postkoloniala verk såsom *Mörkrets hjärta* och *Othello*. ”Hector var den nakna afrikanske vilden och Nora var den amerikanska missionären som hade banat sig väg genom djungeln för att ge honom ett bättre liv.” (Auster 2002:198). Småningom lämnar Hector denna identitet och befinner sig tillfälligt mellan två identiteter och precis som David tidigare i romanen hänger han sig till att flanera. Genom en olyckshändelse finner han sedan en ny identitet som Hector Spelling, make till Frieda Spelling en rik kvinna från aristokratin i mellanvästern. Tillsammans skapar de en ny familjeidentitet i New Mexico.

Så efter många om och men låter Auster sina båda huvudkaraktärer mötas. De är när de möts inte bara två män som färdats geografiskt utan också i tid och identiteter. David träffar inte enbart en åldrande Hector Spelling utan också Hector Mann och alla de identiteter däremellan. Trots detta är Hector i Davids ögon Hector Mann, en man som försvann för mer än sextio år sedan. I det rum männen möts upphör tiden och Hectors identitet är obestämd. Hector Mann finns endast i det rum David och Hector befinner sig i, utanför är Hector Hector Spelling Frieda Spellings döende make. Tröskeln till rummet utgör gränsen mellan Hectors identiteter. Detta påminner mycket om Youngs (1995) citerade åsikter om hybriden.

Efter Hectors död får David se Hectors förlorade filmer, därefter bränns de. Hector förstör det liv och den värld som förföljt honom i över sextio år, en värld som Hector brottats med och försökt distansera sig från genom att gå in i olika världar och identiteter. Ändock har hans jag alltid utgjorts av åtminstone två identiteter, där Hector Mann alltid varit den ena.

Dårskaper i Brooklyn

I *Dårskaper i Brooklyn* återvänder en åldrande, nyskild och cancersjuk Nathan Glass till sitt barndoms Brooklyn. Lägg märke till hur flytten tillbaka till barndomens rötter sammanfaller med både Benjamins (1990) diskussion och Youngs (1995) diskussion. Den nostalgiska bild han burit inom sig i alla dessa år stämmer dock inte överens med verkligheten. Brooklyn har i många avseenden förändrats. Nathans inställning till Brooklyn påminner mycket om hybridens inställning till sin hembygd. Efter ett vad Nathan anser vara ett innehållslöst och grått liv har han bestämt sig för att sluta sina dagar i Brooklyn, antagligen är det canceren som Nathan lider av som kommer att ta livet av honom, det är ialla fall hans uppfattning. Relativt förmögen och med alldelles för många timmar per dygn att slå ihjäl inser Nathan fort att han behöver ett projekt för att hålla sig sysselsatt. Nathan bestämmer sig för att pröva på författarskapet. Författarens identitet löper sedan parallellt med Nathans andra upplevelser genom romanen. Det är till denna identitet han återkommer ständigt för att förklara och förstå sin omgivning. Nathan går mellan två världar den som subjektet som lever i vår fysiska värld och författarens identitet som iakttagare och objektiv granskare av skeenden. Det är således Nathan som är narratören i romanen. Auster låter Nathan vara en motsägelse i sig, en döende man som söker ett engagerande och livsbejakande projekt för att sysselsätta sig med. Nathan befinner sig sålunda också mellan de levandes värld och de dödas, ännu ett hybridiskt tillstånd i min mening.

Som de flesta av Austers karaktärer hänger sig Nathan åt en tids flanerande. Han promenerar då genom Brooklyn och orienterar sig i vad som var Brooklyn och vad som tillkommit sedan hans barndom. Flanörens identitet låter Auster vara fast förankrad i Nathan och han flanerar mer eller mindre genom hela romanen. Genom en

slump stöter Nathan samman med sin förlorade systerson Tom. Tom som en gång var en klipsk liten pojke och en lysande akademiker, litteraturvetare, har gått vilse i livet och arbetar i ett gammalt bokantikvariat. I Nathans ögon är han dock fortfarande den klipske lille pojken och ämnad för större ting. Nathan betämmer sig för att återknyta kontakten och hjälpa sin systerson. Auster låter nu läsaren få veta via de många middagar Nathan och Tom delar att Tom är en ung variant av Nathan. De är båda i ett, vad Bhabha (1994) skulle kalla ”in-between” tillstånd, och vet inte vad som ska hända härnäst eller vem de egentligen är. De kräver båda ett livsbejakande projekt. Den äldre Nathan blir dock den som håller i rodret och sakta hjälper han Tom att förändra sitt liv. Tom blir Nathans projekt och Nathan och Tom lindrar varandras ensamhet. Tillsammans flanerar de runt i Brooklyn och diskuterar vardagliga saker. Under en sådan promenad återuppväcks Nathans barndomsminnen från Brooklyn och språket eller snarare dialekten spelar en central roll. ”..men i de fyra korta stavelserna hade jag hört en infödd Brooklynbos klangfulla ton, den där omisskännliga dialekten som man gör sig så lustig över i resten av världen, men som jag tycker är en av de mest välkomnande, mest mänskliga av alla amerikanska stämmor. .. hade jag redan skisserat hela hennes livshistoria. Född här, sa jag till mig själv, och även uppvuxen här, kanske i det hus hon stod framför...vilket betydde att när hon föddes (i mitten eller slutet av sextiotalet) hade stadsdelen fortfarande varit sjaskig och nedgången och bebotts av hårt slitande immigranter och arbetare (min barndoms Brooklyn),” (Auster 2005:108). Dialekten tar Nathan tillbaka till sin barndoms Brooklyn och han står med en fot i det förflutna och en fot i nutiden. Nostalgiskt återser han barndomens Brooklyn och hybridiskt befinner han sig i två världar samtidigt.

Snart ansluter sig en tredje man till duon, Harry, Tom chef och ägare av bokantikvariatet. Harry är också han en hybrid, han har varit gift i många år med en kvinna och fått barn med henne men hela tiden vetat att han är homosexuell. Dessutom har han hamnat i fängelse på grund av bedrägeri och lever nu ett dubbelliv i så mån att han utger sig för att vara en repekterad homosexuell försäljare av gamla böcker och känns varken vid sin identitet som familjefar eller fängelsekund. När Nathan och Tom upptäcker detta förkastar de inte Harry utan inser att också han gått på villervägar i livet. Dessutom är Harry i Nathans mening långt mer intressant än de flesta människor och med ett hjärta av guld. Harrys olika namn är i sig en hybriditet

och Harrys förhållningssätt till dessa påminner om hur Hector i *Illusionernas bok* förhåller sig till sina namn. I sina tidigare identiteter som make och fängelsekund har Harry haft namnet Harry Dunkel. I sin nuvarande identitet som briljant och homosexuell bokantikvariats innehavare är han Harry Brightman. Inom Harry finns alltså en dubbelhet som manifesterar sig i den fysiska världen. Läsaren kan göra reflektionen att namnet har att göra med Harrys sexualitet. Tidigare som hetrosexuell var han Dunkel nu Brightman. Harrys tillvaro är en av att gå mellan ljus och mörker. Tillsammans utgör Nathan, Tom och Harry en märklig blandning av människor och erfarenheter men trots detta eller kanske på grund av detta blir deras vänskap stark.

En dag knackar det på Toms dörr, utanför står hans systerdotter Lucy, hon har blivit lämnad av sin knarkberoende mor på Toms farstu. Ingen av de tre männen vet hur man ska uppfostra en liten flicka och kan inte ta hand om henne, för att ytterligare lägga last på bördan talar inte Lucy. Nathan ordnar så att Lucy kan komma till en kvinnlig släkting som är bättre rustad att ta hand om små barn. Denna släkting bor dock inte i Brooklyn och Nathan och Tom måste företa en resa med Lucy norrut utanför Brooklyn och utanför New York. Nathan företar nu motvilligt en resa från sin hembygd ännu en gång, men denna gång är han övertygad om att han kommer att återse sitt älskade Brooklyn. För sin färd väljer trion den långa rutten och inte motorvägen, Tom verkar upprymd att återse den gröna landsbygden som han övergett för storstaden. Både Nathan och Tom färdas nu mellan världar. Nathan har lämnat sina rötter i Brooklyn för en ny rutt samtidigt som Tom har tagit en rutt tillbaka till sina rötter. Bilen blir en förlängning av flanerandet när de slingrar sig på småvägar till ett mål som de vet relativt lite om. Nathan inser att de flanerar och uttrycker sig så här om deras flanerande. ”men till följd av att han svängde av från en väg och in på en annan sträckte Fortuna helt oväntat ut sina armar och bar vår gosse in i en annan värld” (Auster 2005:194).

Så småningom saboterar Lucy Nathans gamla bil och de får ta in på hotell över natten och vänta på att bilen ska bli reparerad. Deras okända mål blir nu hotellet Chowder Inn eller som Auster låter Nathan döpa om det till Hotell Existens. Namnet avslöjar Nathans sinnesstämning men också hur Auster ser på sina karaktärer som personer

som utreder och ifrågasätter sin existens. De som driver Hotell Existens är två personer som väl beskriver de motstridiga krafter som finns inom Nathan. Det är den levnadströtte Stanley som sörjer sin döda hustru och hans dotter Honey, det vill säga den glade och livsbejakande Honey som är full av humor och välmening. Således är de båda ett uttryck för Nathans inre hybrida liv. Nathan vill snart köpa Hotell Existens med ekonomisk hjälp av Tom, Stanley vill gärna sälja då hotellet var hans fru idé. Honey har med god mat, humor och med mycket vin lättat både Nathans och Toms tunga sinnen och på så vis överbryggat deras identitetskriser. Det är med nya krafter Nathan och Tom lämnar Hotell Existens dock utan att köpa hotellet.

Vad som får de båda att lämna sin tillflyktsort är beskedet om Harrys plötsliga död. Genom ytterligare ett bedrägeri har Harry blivit lurad och i följderna av detta dött i ett slaganfall. Det är med delade känslor som Nathan återvänder till Brooklyn. Ledsen över Harrys död men glad att få återse sitt Brooklyn. Brooklyn är för Nathan ett stort hybridiskt tillstånd. ”dess variationsrika blandning av vitt och brunt och svart, dess mångstämmig kör av utländska brytningar, dess barn och dess träd, dess strävsamma medelklass familjer, dess lesbiska par, dess koreanska livsmedelsaffärer, dess skäggprydda indiske helige man i lång vit dräkt som bugar för mig varje gång våra vägar råkar korsas, dess dvärgar och krymplingar, dess gamla pensionärer som släpar sig fram på trottarna, dess kyrkklockor och tio tusen hundar, dess inofficiella befolkning av ensamma hemlösa som drar sina shoppingvagnar på avenyerna och gräver fram flaskor i soptunnorna. Jag vill inte lämna allt detta,” (Auster 2005: 220). För Nathan finns det en exotisk tjusning i denna smältdegel av kulturer. Han vill inte lämna sitt Brooklyn även om det har i mångt och mycket förändrats är det ändå hans hembygd. Han målar gärna över de fula sidorna av stadsdelen för att kunna njuta och tjasas av dess mångfald av världar att gå in i.

Harry lämnar efter sig ett testamente i vilket han efterlämnar alla sina jordiska ägodelar till Tom och sin jamaicanske älskare Rufus. Under ett samtal med Tom låter Auster Rufus göra en hybrid reflektion. ”Jag passar inte här. Jag kan inget om böcker. Jag är bara ett freak, ett litet färgat freak som inte hör hemma här. En flicka i en pojkes kropp. En döende pojke som vill åka hem.” (Auster 2005:266). Sedemera åker

också Rufus hem, för honom finns det ingen anledning att stanna kvar i det Brooklyn Nathan älskar så mycket, hans hembygd är en annan och utgör samma lockelse på Rufus som Brooklyn gör på Nathan. Rufus är i sammanhanget en sann hybrid i traditionell mening medans Nathan är den hybride flanören. Rufus fascinerar inte av andra världar och går heller inte in i dem och insuper dem som Nathan gör. Rufus vet inte riktigt var han hör hemma, men känner igen längtan till hembygden.

I slutet av romanen summerar Nathan sina intryck av allt som hänt. Det är då en annan Nathan som framträder, en förvandlad Nathan som insupit många olika världar där den mest påtagliga är Hotell Existens. Efter att ha varit i ett ambivalent mittemellan tillstånd är Nathan en annan. Det stora livsbejakande projektet har i själva verket varit hans själv. ”Nathan den ovise, som inte kunde komma på något bättre att ta mig för än att tyst och stilla vänta på att jag skulle falla död ner, hade nu förvandlats till förtrogen vän och rådgivare, pilska änkors älskare, vandrande riddare som räddade nödställda ungmör.” (Auster 2005:342). Precis som hybriden är Nathans identitet i ständig rörelse och han har förändrats avsevärt, han är även han en hybrid.

Diskussion

Jag menar med tanke på ovanstående analys att den geografiska förflyttning existerar inte enbart inom vad som traditionellt omnämns som hybridens värld inom postkolonial litteraturteori. Det vill säga förflyttning mellan den så kallade västvärlden och kolonin. Den kan likväl vara en förflyttning geografiskt överhuvudtaget och hur denna förflyttning påverkar och utövar inflytande över identiteten. Jag vill poängtera svårigheterna med hybriditetsbegreppet ännu en gång. Jag har i denna uppsats sammanfogat och närmat mig hybriditetsbegreppet från vad jag uppfattar hybridens perspektiv samt närmat mig Austers författarskap. Jag har försökt precisera begreppet hybrid och sedan påvisat begreppets inre och yttre attribut inom Austers författarskap. Jag har tagit hjälp av Benjamins flanör för att åskådliggöra Austers karaktärs hybrida drag. Vidare har jag i min analys skapat ett nytt begrepp för att konkretisera hybridens inre och yttre rörelse, den hybride flanören.

Min mening är att hybriditet inte kan begränsas till den postkoloniala litteraturteori utan också ingår i den postmoderna. Som vi kan se inom många områden i samhället blandas och sammanfogas allt fler vetenskapliga discipliner för att åstadkomma mer korrekta och giltiga resultat. En sammanfogning och ett vidgande av hybriditetsbegreppet inom litteraturteori kan då vara önskvärd för att kunna diskutera nya frågor och problemformuleringar. Denna uppsats är mitt bidrag till denna strävan. Eftersom hybriditetsbegrepp inom vitt skilda områden påtalas i media dagligen är min uppfattning att klargörandet av hybriditet inom och emellan varje disciplin kommer i framtiden bli än mer angelägen. Alla är vi per definition hybrider, det vill säga en blandning av vår fader och moder. Emellertid råder på detta, biologins område en otvivelaktig terminologi som klassificerar oss ögonblickligen efter födseln som man eller kvinna. Vi befinner oss aldrig i ett vad Bhabha skulle kalla "in-between" tillstånd därför att adekvat terminologi finns för att klassificera oss. I vår tid har klassificering och indelning blivit ett fult ord. Emellertid är inom vetenskapen terminologi efter klassificering nödvändig för att kunna föra en vetenskaplig diskussion. Inom en inte allt för avlägsen framtid kommer kanske därför hybridbegreppet inom litteraturteori utvidgas eller rent av ersättas av en ny mer adekvat term i en strävan att klargöra vad vi talar om. Hybriditetsbegreppet kommer ändå i viss mån att kvarstå då det alltid kan talas om blandning mellan ting innan adekvat terminologi ersatt hybridbegreppet inom aktuell disciplin. Inom litteraturteori har hybriden en broder eller syster, beroende på perspektiv, diaspora, dessa båda begrepp går ofta hand i hand och i vissa skrifter tycks de vara nästan ett och detsamma. En framtida delning eller sammanfogning av begreppen kan hjälpa den enskilde studerande av litteraturteori i sin strävan att förstå den postkoloniala litteraturteori bättre.

Dock är det mycket möjligt att vi i framtiden inte kommer att tala så mycket om varken hybriditet eller diaspora då dessa begrepp kommer att vara en naturlig del av vardagen och insikten infunnit sig att vi alla i viss mån är berörda av eller ingår i dessa begreppsapparater. Det finns då ingen överhängande anledning att ständigt påtala dem eller klargöra dem då de är en naturlig del av vår vardag. Den framtida teknologiska utvecklingen kommer med all säkerhet påskynda en sådan process. Vi delar alla hybridens inre värld av ambivalens och ifrågasättande eftersom vi alla och i

än större utsträckning i framtiden kommer att förflytta oss mellan världar. De yttre attributen kommer då med all säkerhet bli mindre viktiga. En annan faktor i sammanhanget är en angelägen och brinnande fråga: Hur länge kan man tala om en postkolonial alternativt postmodern värld innan en ny världs värderingar överskuggar dessa båda gamla världar? När inträffar den postpostkoloniala världen eller den postpostmoderna? Eller är den redan här? Dessa frågor är frågor som vi kommer i vår nutid eller närmaste framtid att brottas med. Vad innebär detta för litteraturteorin som helhet och den postkolonial och postmoderna litteraturteorin i synnerhet?

Således är nuvarande begreppsbildning ett uttryck för en värld som blir allt äldre och mer inaktuell, frågan är vad som kommer att ersätta denna värld och hur länge ska vi hybrider flanera mellan den nya och den gamla världen och deras värderingar?

Sammanfattning

Jag har i denna uppsats sammanfogat två litterära teorier genom att använda ett väletablerat begrepp, hybriditet, inom den ena teoribildningen, postkolonialism, på en annan teoribildning, postmodernism. Under arbetet med uppsatsen har jag brottas med en enhetlig definition av hybriditetsbegreppet men insett att en sådan inte existerar, jag har därför citerat vad ledande teoretiker på området har skrivit om begreppet och sedan försökt hitta beröringspunkter för att kunna skapa en enhetlig definition. Jag har presenterat denna, personliga definition av begreppet i uppsatsen. I uppsatsen har jag påvisat hur olika forskningsdiscipliner ser på hybriditetsbegreppet och via ett annat etablerat begrepp inom sociologin, flanören, har jag gett ett exempel på hur postkolonial litteraturteori och postmodern litteraturteori kan överbryggas. Jag har också skapat ett nytt begrepp för att underlätta överbryggandet av gapet mellan postmodern litteraturteori och postkolonial litteraturteori i uppsatsen, den hybride flanören.

Litteraturförteckning

Auster, P. (1986) *New York trilogin; Stad av glas*. Stockholm: Albert Bonniers förlag.

Auster, P. (2002) *Illusionernas bok*. Stockholm: Albert Bonniers förlag.

Auster, P. (2005) *Dårskaper i Brooklyn*. Stockholm: Albert Bonniers förlag.

Benjamin, W. (1990) *Paris 1800 -talets huvudstad; passagearbetet*.

Stockholm/Stehag: Symposion Bokförlag & Tryckeri AB.

Bhabha, H. (1994) *The Location of Culture*. New York: Routledge Classics.

Johansson, T. (1999) *Socialpsykologi; Moderna teorier och perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

McLeod, J. (2000) *Beginning postcolonialism*. Manchester: Manchester University Press.

Young, R.J.C. (1995) *Colonial Desire; Hybridity in Theory, Culture and Race*.

London: Routledge.

Referenslitteratur

Asplund, J. (1996) *Om undran inför samhället*. Lund: Grahns Boktryckeri AB.

Benjamin, W. (1994) *Barndom i Berlin kring 1900*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion AB.